

BESZÁMOLÓ A „MENNYIT ÉR MA A JÖVŐ A KÁRTÉRÍTÉSBEN?” CÍMŰ KONFERENCIÁRÓL

Dr. Csöndes Mónika (PhD egyetemi adjunktus, Budapesti Corvinus Egyetem Számviteli és Jogi Intézet Gazdasági Jogi Tanszék), monika.csondes@uni-corvinus.hu

ÖSSZEFOGLALÓ

Az írás a „Mennyit ér ma a jövő a kártérítésben?” címmel 2025. október 9-én a Budapesti Corvinus Egyetemen rendezett konferenciáról ad összefoglalást, kiemelve a járadékmegváltással, a tőkésítési megállapodással kapcsolatos jogi kérdéseket.

SUMMARY

This article is a summary of the conference on “How much is the future worth in damages?” held on 9th October 2025 in the Corvinus University of Budapest and presents the aim and the program of the conference with special attention to legal questions on annuit redemption and capitalization agreement.

Kulcsszavak: kártérítés, járadék, járadékmegváltás, tőkésítés

Keywords: compensation, annuity, annuity redemption, capitalization

DOI: 10.18530/BK.2026.1-2.56

<http://dx.doi.org/10.18530/BK.2026.1-2.56>

JEL: G22

A Budapesti Corvinus Egyetem Számviteli és Jogi Intézete, valamint Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszéke, a Kártérítési és Biztosítási Jog folyóirat, a Magyar Jogász Egylet Biztosítási Jogi Szakága és az AIDA Magyar Nemzeti Szekció Biztosítási Jogi Egyesület „Mennyit ér ma a jövő a kártérítésben?” címmel rendezett konferenciát 2025. október 9-én. A konferenciának a Budapesti Corvinus Egyetem adott otthont. A konferencia résztvevői jogászok, aktuáriusok, könyvvizsgálók, valamint biztosítási és számviteli szakember kollégák voltak. A konferencia programja a járadék megváltásának – másik szokásos elnevezésével a tőkésítés – témáját helyezte a középpontba, de azt az általánosabb elméleti kérdést is diszkusszió tárgyává tette, hogy a jövőbeli érdeksérelmek és kártételek (elmaradt vagyoni előny, jövőben felmerülő költségek, esély elvesztése) mérése és kompenzációja hogyan történik, és ez a gyakorlatban milyen kihívásokkal jár. A konferencia a kártérítés jövőbeli értékét, a járadék megváltásának témáját a gyakorlat felől közelítve, de elméleti alapkérdésekre is koncentrálna tárgyalta.

A konferencia ötletét Bárdos Péter, a Kártérítési és Biztosítási Jog folyóirat Szerkesztőbizottságának elnöke vetette fel Kiss Ferenc Kálmán „A káregyezség és a járadékmegváltás néhány kérdése” című, a Kártérítési és Biztosítási Jog folyóirat 2024. évi 3. és 4. számában megjelent tanulmánya nyomán. Kiss tanulmányában a tőkésítési megállapodásnak a következő meghatározását adta: „a kártérítési jogviszony részben vagy egészben egyezséggel történő módosítása, a jövőbeli kötelezettségek mostani tőkeösszeggel történő ellentételezése”.¹ Kiss az ilyen ügyletek döntő sajátosságának azt tekinti, hogy feltételtől függően vagy élethossziglan fennálló havijáradék-fizetési kötelezettségnek, tehát egy jövőbeli bizonytalan követelésnek történik meg a mai, jelenérték szerinti kielégítése.² A tanulmányában abból indult ki, hogy a tőkésítés a legszűkebb értelemben véve a Bit. 185. § (1) bekezdésében foglalt törvényes definíciója szerinti szerződéses ügyletet jelenti: „[j]áradékfizetési kötelezettségből adódó követelések esetében a biztosító egyösszegű – biztosításmatematikai eszközökkel meghatározott – fizetést (a továbbiakban: megváltás) teljesít...”. Rámutatott ugyanakkor arra, hogy a tőkésítési megállapodások köre ennél jóval tágabb, ezért is lényeges az általa adott – fent hivatkozott – általános meghatározás. Kiss szerint tőkésítésre kerülhet sor akár tartási kötelezettség, akár életjáradéki szerződés kapcsán, de akár a károkozó és károsult között is létrejöhet ilyen megállapodás. Kiemelte továbbá, hogy a hazai gépjármű-felelősségbiztosítók és a nyugdíj- és az egészségbiztosítási szervek között is létrejöhetnek ilyen tőkésítési megállapodások, amikor is az adott piac szereplői járadékkifizetéseket is magában foglaló társadalombiztosítási megtérítési követeléseket a károsultak nagy csoportjára nézve egy összegben elégítenek ki.³ A tanulmány egyik fő gondolati síkja a tőkésítés előnyeinek és hátrányainak a számbavétele, a másik központi témája pedig a tőkésítési megállapodásra vonatkozó közjogi (Bit.) szabályok kritikája. A járadék egyösszegű megváltásáról a Bit. 123/A. § (4) bekezdése rendelkezik, amely nem teszi lehetővé a járadék megváltási tőkeösszegének jelenértékénél kisebb összegét el nem érő tőkésítési szerződés megkötését, és ezzel Kiss szerint a polgári jogi semmisség jogkövetkezményével szankcionálja (Ptk. 6:95.§). Kiss ezt úgy értékeli, hogy ez a minimális garancia alkalmas a legalapvetőbb, legsúlyosabb egyen-

súlytalanság kiküszöbölésére. Ugyanakkor a szabályozási megoldást felemásnak tartja, mert jogkövetkezményt csak akkor kapcsol a Bit., ún. jelenérték alá akkor nem mehet a biztosító, ha a biztosító kezdeményezi a járadék egyösszegű megváltását. E kérdéskörök voltak azok, amelyek meghatározták a konferencia programját.

A tanulmány egyik fő gondolati síkja a tőkésítés előnyeinek és hátrányainak a számbavétele.

A konferenciát Prof. Dr. Bartus Tamás kutatási és akadémiai közösséget felelős rektorhelyettes nyitotta meg. Örömet fejezte ki, hogy a 2023. május 10-én megrendezett „Biztosítási piacról jogászoknak, biztosítási jogról közgazdászoknak” című konferencia után a Corvinus ismét otthont adhat egy újabb konferenciának a biztosítási piac és a biztosítási jog témájában, együttműködve a kártérítési és biztosítási jog területén kitüntetett szakmai partnerekkel. A rektorhelyettes a köszöntőjében kiemelte, hogy a Corvinuson nagy hagyományai vannak az aktuárius, a számviteli és a gazdasági jogi tárgyak oktatásának. Vékás Péter az aktuárius képzés szakfelelőse, egyetemi docens (Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszék) az aktuáriusképzést mutatta be röviden. Ismertetőjében utalt arra is, hogy a képzést megújították az adattudományok legaktuálisabb eredményeire figyelemmel.

Prof. Dr. Vékás Lajos, az MTA rendes tagja, professor emeritus (ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék) a „Jövő és kártérítési jog: elmaradt haszon, esély elvesztése és általános kártérítés” című előadásában a nem jogász hallgatóság számára is közérthetően indulva jutott el a kártérítési jog alapintézményeitől annak bemutatásához, hogy hogyan mérhetők a jövőbeli károk. A jövőbeli érdeksérelmekkel és kártételekkel (elmaradt vagyoni előny, jövőben felmerülő költségek, esély elvesztése), a járadékszámítással kapcsolatos joggyakorlatról az esetjogon keresztül adott összegző elméleti megállapításokat. Vékás professzor előadásában az új Ptk. szabályait megalapozó kodifikációs célkitűzésekre és a korábbi joggyakorlatra figyelemmel beszélt a hatályos szabályozásról.

Dr. Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd „A járadéktőkésítés jogi problémái: utóper és baleseti járadék” című előadását egy zene- és jogtörténeti érdekességgel kezdte, miszerint Joseph Haydn zeneszerző a peren kívüli kárrendezésben is jeleskedett. Hivatkozott egy, az Országos Széchényi Könyvtár birtokában levő okiratra, amelyhez kapcsolódik az a leírás, hogy a rajta szereplő három-három aláírás és pecsét egy egészen rendkívüli eset lezárását jelzi. A történetek szerint 1771 novemberében egy eszterházi vendéglőben verekedés tört ki a hercegi zenekar két muzsikusa között, melynek során F. Xavier Marteau csellista gyűrűjével kiverte Zacharias Pohl oboás szemét, és a verekedést követő jogvita végül Haydn közreműködésével oldódott meg, aki tanúként aláírta a havi részletekben fizetendő kártérítésről szóló megegyezést.⁴ Kiss előadásában a hazai előzmények bemutatását követően Benedek Károly 40 évvel ezelőtti „A baleseti járadék tőkésítése” című tanulmányát emelte ki, amelynek megállapításait később is hivatkozta. A tőkésítés vagy

a járadékfizetés közötti választás kérdését a tőkésítési káregyezzséggel és az utóperrel kapcsolatos joggyakorlat, valamint a tőkésítés jogi szabályozása szempontjából értékelte, kitérve a tőkésítés előnyeire és hátrányaira, a károsultra és a biztosítóra nézve egyaránt. Kiemelte, hogy a károsult számára a járadékfolyósítás leginkább azért előnyös, mert nem teremt végleges helyzetet, és így mód van korrekcióra, azaz a járadék felemelésére (Ptk. 6:530. §). Kiss szerint ugyanakkor a járadék felemelésének lehetősége csak elsőre látszik előnyösnek, mert annak feltétele a Ptk. szerint a körülmények lényeges megváltozása. Felveti azt is, hogy a károsultak többsége önállóan nem is alkalmas járadéka „karbantartására”, a korábban figyelembe vett körülmények rendszeres követésére. A tőkésítés hátrányaként említi, hogy a károsult (vagy kapzsi hozzátartozói) a kapott milliókat elherdálhatják, és így a megállapodás teljesítése ellenére létfenntartásuk veszélybe kerülhet. A tőkésítés kapcsán hangsúlyozta a tájékoztatás jelentőségét a károsult szempontjából. Álláspontja szerint szükséges a felek közti ún. információs aszimmetria csökkentése is, amibe „a károsultat képviselő ügyvéd különleges ismeretekkel, információkkal való felruházása is hangsúlyosan beletartozik”.⁵

A károsult számára a járadékfolyósítás leginkább azért előnyös, mert nem teremt végleges helyzetet, és így mód van korrekcióra.

Kerényi István minősített magyar aktuárius, óraadó (BCE Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszék) „A járadék megváltásának számszerűsítése és egyedi szempontok” című előadásában a Bit. 123/A. § (4) bekezdésében foglalt szabályozásból indult ki, és annak értelmezéséhez az MNB egy vezetői körlevelét (2021. november 29.) idézte: „A hivatkozott jogszabályi rendelkezés alapján az MNB a járadék megváltási tőkeösszegének jelenértéke alatt a járadék tőkeösszegét érti”. Álláspontja szerint ez a megfogalmazás úgy lenne pontos, hogy „...a járadék megváltási tőkeösszegének jelenértéke alatt a járadék Szolvencia 2 szerinti biztosítástechnikai díjtartalékának legjobb becslését érti”. Előadásában rámutatott: a számításához használt képletben több olyan érték van, ami nem fix, és annak meghatározása mérlegeléstől függ. Álláspontja szerint ebből következően az elmaradt haszon típusú károk számításánál a jogalkotó által rögzítettnek szánt határérték bizonytalan, de tapasztalata szerint utóbb ezeket az értékeket könyvvizsgálók nem bírálják felül, mert elfogadják a számítási módszer különbözőségeit. Az előadó a halandósági táblánál kívánatosnak tartaná a szabályozást a tekintetben, hogy milyen halandósági táblát kelljen alkalmazni. Utalt arra is, hogy a kamatlábnál jelenleg van ugyan egy maximum, ami meghatározza a minimális megváltási összeget, de ez álláspontja szerint túl kedvezőtlen a károsult számára, különösen inflációs időkben. Kerényi István előadásának végén kiemelte: értékelése szerint az nem helyes, hogy ha a károsult kezdeményezi a tőkésítést, akkor a Bit. 123/A. § (4) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség nem áll fenn, ilyenkor információs aszimmetria áll elő a károsult hátrányára.

Dr. Lakatos László Péter PhD FCCA okleveles könyvvizsgáló, jogász, intézetvezető egyetemi docens BCE Számviteli és Jogi Intézet „Pénz, Idő, Érték: a könyvvizsgáló és az igazságügyi szakértő szemével” című előadásában elsőként a könyvvizsgáló és az igazságügyi szakértő szerepét hasonlította össze, majd a járadékmgváltást (számítását) értékelte a könyvvizsgáló és az igazságügyi szakértő szakmai szemszögéből. Bemutatta, hogy milyen szempontokat kell vizsgálnia a könyvvizsgálónak és az igazságügyi szakértőnek a tőkésítés lépései kapcsán, és hogy mindez hogyan képződik le a számviteli beszámolóban. Kritikával illette, hogy a járadék tőkésítésének számításáról nem jogszabály, hanem egy MNB vezetői körlevél rendelkezik. Meglátása szerint a diszkontálás gyakorlati megvalósulása nagyon diverz, ami következetlen kockázatértékeléshez vezet. Mivel a diszkontálás végrehajtásának részleteire nincsenek szabályok, igen nagy szabadságot ad a gazdálkodóknak, így a gyakorlatban nagyon hasonló (vagy akár azonos) helyzetek kapcsán akár nagyon eltérő számszaki eredmények szülehetnek, ami az értékelés szempontjából nem szerencsés (nagyon nem). Kerényi Istvánhoz hasonlóan foglalt állást: a járadékmgváltás számításánál a képlet alapján többféleképpen lehet számolni, ami eltérő összegekhez vezet, de álláspontja szerint a könyvvizsgáló nem fogja ezt kifogásolni, mert elfogadja, hogy a képlet alapján többféle számítás is lehetséges. Dr. Lakatos László Péter előadását a járadékkal és annak mgváltásával kapcsolatos tételeknek a pénzügyi kimutatásokban való megjelenésével összefüggő kérdések tárgyalásával zárta.

A járadékok meghatározása, így azok mgváltása is jelentős bizonytalansági elemeket tartalmaz mindkét fél oldalán.

Az előadásokat egy kerekasztal-beszélgetés követte, ahol az előadók egymás előadásaira és gondolataira reflektáltak. A hallgatóság is aktív érdeklődéssel kérdezett. Az aktuárius kollégák a Ptk. járadékszabályairól tettek fel kérdést, illetve a tőkésítés és a járadékpiac lehetséges kapcsolódási pontjairól indítottak szakmai diskurzust. Kérdésként hangzott el, hogy gondolkodtak-e a piacosításon, tehát hogy megfigyelnék hasonló 'termékek' árát, és azt az árat használnák fel a járadék tőkésítésénél. Majd ehhez kapcsolódva fogalmazódott meg további hozzászólásként, illetve kérdésként, hogy mennyire függ össze ez a kérdéskör azzal, hogy az (élet)járadék piaca is erősen korlátozott Magyarországon, és ahol jobban működik a járadékpiac, ott figyelembe veszik-e a járadékok díját a tőkésítésnél. A MABISZ-nak a hallgatóságban jelen lévő képviselője jelezte, hogy a biztosítási szektor igen nagy tapasztalattal rendelkezik a járadékok, a járadékok mgváltása, tőkésítése terén. A szektor évente több tízezres nagyságrendű járadékmgváltást kezel, ezek tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a folyamat társadalmi megelégedettség mellett működik. A járadékok meghatározása, így azok mgváltása is jelentős bizonytalansági elemeket tartalmaz mindkét fél oldalán, ezt a kockázatot azonban a felek kezelik. Olyan anomália, amely szabályozói beavatkozást igényelne, nem merült fel az elmúlt évtizedekben. Egy biztosító vezető jogtanácsosa pedig azt emelte ki, még a konferencia hivatalos lezárása után is folytatva a szakmai beszélgetést, hogy az információhiány sokszor éppen a biztosító oldalán áll fenn, hiszen a kártérítést kérő fél

egészségi állapota, személyi viszonyai csak korlátozottan ismerhetők meg a biztosító által, a másik felet pedig jellemzően specialista ügyvédek képviselik.

A konferencia meggyőző példája annak, hogy a biztosítási piac és biztosítási jog témájának ilyen többszempontú, több szakmai hivatás szemüvegén való megközelítése nemcsak érdeklődésre tart számot a gyakorló jogászok, aktuáriusok, könyvvizsgálók, számviteli és biztosítási szakemberek körében, hanem a különböző szakmai nézőpontok felszínre hozását, illetve ütköztetését, a közös gondolkodást is segíti. Az előadások utáni szakmai vita mutatta meg, hogy a biztosítói oldalt bemutató előadás még inkább hozzájárult volna a téma teljesebb körű tárgyalásához.

FORRÁSOK

1. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
<https://njt.hu/jogszabaly/2013-5-00-00>
2. 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről
<https://njt.hu/jogszabaly/2014-88-00-00>
3. Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, VI. évf. 2024/3. szám
<https://kbj.hu/a-karegyezseg-es-a-jaradekmgvaltas-nehany-kerdesei/> Letöltés: 2026.05.05.
4. Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, VI. évf. 2024/4. szám
<https://kbj.hu/a-karegyezseg-es-a-jaradekmgvaltas-nehany-kerdesei-ii/> Letöltés: 2025.05.05.
5. MNB vezetői körlevél:
<https://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-a-magyar-nemzeti-bank-elvarasairol-a-nem-eletbiztositasi-jaradekok-mgvaltasaval-kapcsolatosan.pdf> Letöltés: 2025.05.05.
6. Benedek Károly: A baleseti járadék tőkésítése, Biztosítási Szemle, 1984/5-6. 102-104. o.

HIVATKOZÁSOK

- ¹Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, 2024/3. sz. [5]
- ²Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, 2024/3. sz. [14]
- ³Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, 2024/3. sz. [15] - [18]
- ⁴<https://haydn.oszk.hu/html/karmester.htm>
- ⁵lásd erről részletesen: Kiss Ferenc Kálmán: A káregyezség és a járadékmgváltás néhány kérdése I. Kártérítési és Biztosítási Jog, 2024/4. sz.